

laxare, dum simul prius per sanguinis missionem impetus liquidi a tergo urgentis minutus fuit; aliter enim ulterius protruderetur obstruens molecula in majores angustias, quia laxata fibræ paterentur se facilius distendi; quod repugnaret huic indicationi, quæ retropulsam obstruentis jubet, non ve-

§. 401. **H**inc intelligitur, quænam fit in omni morbo inflammatorio, interno, externo, illa, semper quærenda, Resolutio; quæ sanatio perfecta; quæ sine crisi (386.)

In quocumque corporis loco inflammatio hæreat, manet semper eadem definitio; nempe, obstructio canalium arteriosorum cum impetu valido vitalis liquidi a tergo urgentis locum obstructum. Quænam ergo erit inflammatoris resolutio? quando molecula obstruens canalem arteriosum sic attenuatur & dividitur, aut vas obstructum sic laxatur, ut liber fiat humorum transitus per vas antea impervium: vel etiam quando talis molecula retropellitur in latiora vasa. Facile autem patet, hanc inflammationis curam omnium optimam & tutissimam esse, quia sine ulteriori partium læsione functionum integritatem restituit. Sed non semper est in potestate Medici inflammationem curare per resolutionem. Quænam autem requirantur, ut resolutio fieri possit, dictum fuit §. 386.

Quæ sanatio perfecta. Sola resolutio potest dici sanatio perfecta inflammationis, quia illam tollit, nullo alio morbo inducto. Reliqui autem exitus inflammationis in suppurationem, vel scirrhum, non sunt perfectæ sanationes, quamvis inflammationem tollant; quia desinit inflammatio in alium morbum, qui iterum novam curationem requirit, antequam sanitas integre restitatur. Ubi autem inflammatio in gangrænam vel sphacelum desinit, tunc non in sanationem, sed in mortem tendit.

Quæ sine crisi. Quid proprie crisis in morbis sit, & quomodo hoc vocabulum apud Medicos tam veteres quam recentiores varia significatione usurpatum fuerit, postea opportunius dicetur in Febrium historia, ubi de hac re latius agetur. Sufficit hic notasse, quod tunc inflammatio dicatur sanari sine crisi, quando morbi materies, liquidum nempe immeabile in vas arteriosum hærens, a vita supersitite & remediis adhibitis sic disponitur, ut iterum libere fluat per vasa sua, sanitatis legibus obsequium penitus: Ubi autem eadem hæc materies morbi sic quidem mutatur, ut mobilis fiat, nec amplius impacta maneat vasorum angustias, & tamen

ro ejus propulsam per laxata vasa. Quomodo autem, & per quæ remedia, laxari possint fibræ corporis humani, dictum fuit §. 35. 36. & 54.

3. Videantur illa, quæ de fricione ad hunc scopum adhibenda dicta sunt in Commentariis §. 147. num. 2.

tales conditiones non habeat, quæ requiruntur, ut cum sanis humoribus sine functionum impedimento fluat per vasa; tunc evacuatur de corpore, vel deponitur ad quædam corporis loca; diciturque tunc crisi sanari inflammatio; & evacuatio materię, vel depositio ad alia loca, vocantur critica. Dum v. g. globulus ruber errore loci ingressus est vas ferrosolum, & inflammatio inde facta fuit; si vel retropellatur globus ruber ex vase seroso in arteriam rubram, vel dividatur in sex serosos globulos (quibus ex Leeuwenhoeckii sententia componi creditur) sanata erit hæc inflammatio sine crisi: quia materies morbi sic disposita fuit, ut sine impedimento fluere possit per omnia vasa, per quæ secundum sanitatis leges moveri debet. Si vero vas obstructi finis una cum immeabili obstruente molecula, impetu liquidi sani & blandi a tergo urgentis, sensim separatur, sublata erit obstructio; sed continuitate vas interrupta effundentur humores, separatim extremum vas obstructi cum immeabili sua molecula contenta non poterit amplius sanitatis legibus obedire, hinc debet removeri, cum jam instar corporis heterogenei considerari possit: Unde tenerrima hæc solida, cum liquidis effusis mixta, calore corporis, & levissimo inchoatæ putredinis initio, mutantur in pus, quod evacuari debet, cum nunquam possit nostrorum humorum indolem acquirere. Sanatur tamen & hoc modo inflammatio, sed facta crisi; quia materia morbi pervim vitæ supersititem mutata separatur & excernitur de corpore. Sic apparet evidenter, quomodo inflammationis resolutio differat ab ejusdem sanatione, quæ per crismum fit; Et videtur pulcherrime hic convenire Galeni de morborum vario exitu generale axioma (y) τὰ μὲν γὰρ μετὰ κρίσιν παύονται, ὅσα δὲ ἀκριά, λυτὰ μόνον. Magni siquidem morbi judicantur omnino: quicumque autem parvi, solvantur solum. Valida enim inflammatio in supurationem aut gangrænam desinit; levis vero resolvi poterit.

A B S C E S S U S .

§. 402. **S**I, his (395. 396. 397. 398. 399. 400.) frustra, non, aut fero, paratis, inflammatio in supurationem (387.) vergit, idque per signa, ibi (387.) posita, notescit, indicationes erunt:

1. Crudum ocyus maturare in unum humorem.
2. Idem, ut & vicina, emollire.
3. Ad exteriora ducere.
4. Puri cocto exitum conciliare.
5. Mundare locum.
6. Reliquum instar vulneris percurrare.

Abcessus, ἀπόσπαστος, ἀπόσπαστος, apud Veteres Medicos variam significationem habuit. Morbi enim mutationem in alium morbum hoc nomine vocavit

Hippocrates, (2) dicens: τὸ ἄλλω ποιεῖν ἢ νοσηταὶ ἀποσπασίαι ἐς τετρατάτους ἐπινοῦσι. ex aliis febribus & morbis abcessus in quartanas fiebat. Præterea & ab-

(y) De Crisibus Lib. III. c. 4. Chart. T. VIII. p. 433.
(z) Epidem. 1. Textu 21. Char. T. IX. p. 44.

scessus nomine vocabatur illud naturæ humanæ molimen, per quod ex sanguine separabatur quædam nocitura, quæ evacuabantur de corpore, vel deponabantur ad quædam loca; ideoque distinxerunt Veteres bifariam hos abcessus, nempe in illos, qui per effluxum (κατ' ἐκπόρευσιν) & alios, qui per decubitum (κατ' ἀπόσπασιν) in partes quasdam fiebant (2). Sic v. g. in Peripneumonia materies morbi observatur exire de corpore per sputa, alvi fluxum biliosum, aut urinam crassam copiosam cum multo sedimento; tuncque abcessus per effluxum factus fuit. Ubi autem nulla talis excretio observatur, interimque signa salutaria ægrum supersitem fore decident, tunc monet Hippocrates (b), expectandos esse abcessus vel ad aures, vel versus inferiora corporis, materia morbi versus has partes deposita. Vulgatissimo tamen hodie in usu est, abcessus nomine intelligere inflammationis transitum in suppurationem, & puris inde nati collectionem in loco quodam corporis. Hoc autem sensu abcessus desinit Galenus (c) affectiones illas, in quibus ab invicem secedunt, quæ prius se mutuo tangebant, corpora. Spatium igitur in medio vacuum fieri necesse est, quod materiam aliquam flatulentam aut humidam, aut ex utraque mistam, continebit. Mutantur autem in abcessum & inflammationes quædam, & Erysipelatosi Phlegmonodesque tumores non pauci &c. Dum enim vasorum inflammatorum fines obstructi vitalis fluidi a tergo urgentis vi separantur, cum effusis humoribus miscentur, & calore loci foventur, transeunt in pus; quod partes prius contiguas removendo locum sibi facit: cum autem vera Phlegmone (uti dictum fuit §. 374.) fere semper tantum in panniculo adiposo hæret, facile cedens hæc membrana pure collecto distendi potest in maximum aliquando tumorem. Tale autem cavum præternaturale fieri a pure collecto, postquam phlegmonem suppurata fuit, non vero præexistisse, patet inde, quod si pars inflammata lanceola pertundatur, antequam pus factum fuerit, sanguis exit vel & tenuius ichorosum fluidum, & totus tumor solidus apparet: ubi vero post suppurationem factam pertunditur talis locus, pure educto cavitas manifesta apparet, facta a secessu partium, quæ prius contiguæ fuerant.

Omnium optimam esse inflammationis curam, quæ per resolutionem fit, nullus dubitat: sæpe autem non est in potestate Medici vel Chirurgi hanc obtinere; tunc suppuratio sola superest. facile enim patet, reliquos inflammationis exitus, in gangrænam nempe vel scirrhum, pejores longe esse. Si ergo ex signis §. 387. enumeratis constet, talem esse inflammationis indolem, ut non possit expectari resolutio: vel, licet forte in initio spes adfuerit illam obtineri posse, tamen frustraneâ applicatione, aut neglectu idoneorum remedium aut iisdem ferro adhibitis (postquam per plures jam dies impetus vitalis liquidi continua pressione consolidavit obstruentes moleculas, & expressa parte fluidissima easdem reddidit omnino irresolubiles) omnis hæc spes evanuerit; tunc indicationes curatorię omnino sic dirigendæ erunt, ut quam citissime facta suppuratione tollantur omnia illa, quæ in solidis & in fluidis per inflammationem adeo corrupta sunt, ut nullo modo amplius sanitatis legibus obedire pos-

sint: & deinde hoc facto restituantur perdita, & uniatu illa, quæ a naturali cohesione separata fuerant. Hæc autem sequentibus numeris hujus paragraphi considerantur.

1. Causa materialis morbi, quamdiu tales conditiones habet, ut morbum faciat vel augeat, cruda vocatur; ubi autem per vitam supersitem, propriam indolem, aut medicamenta idonea sic mutata fuit, ut minus recedat a sanitatis legibus, minusque turbet functiones corporis, tunc cocta dicitur. Ille autem status morbi, in quo hæc causa materialis sic mutatur, ut minus noceat, dicitur maturatio vel coctio. Poterit ergo hæc cruditas in partibus fluidis & solidis locum habere; adeoque & maturatio. In Phlegmone autem crudum vocatur, omnis materies sic obstruens, ut resolvi nequeat; omne vas sic obstructum, ut referari non possit. Debet ergo, ut restituantur sanitas, separari vas illud sic obstructum una cum contenta materia immeabili, a reliquis vasivis & perviis & cum effusis liquidis mutari in unum humorem, qui pus dicitur. Quamdiu ergo nondum soluta est cohesio finis obstructi a reliquo vase pervio, vis vitæ urgens locum obstructum faciet augeri omnia symptomata inflammationis; (vide c. 381. 382.) ubi autem hæc separatio facta est, cum per fines abscissos jam liber sit humorum transitus, patet satis, minui debere plurimum omnia hæc mala. Cruditas ergo ex symptomatum omnium incremento, vel summo vigore; maturatio vero ex eorumdem remissione cognoscitur. Pulchre hæc habentur apud Celsum (d) ubi de abcessibus agit: Crudum est autem, in quo major quasi venarum motus est, & gravitas, & ardor, & distentio, & dolor, & rubor, & durities; & si major abcessus est, horror, atque etiam febricula permanet: penitusque condita suppuratione prohibet, quæ alioqui cutis ostendit, punctiones sunt. Ubi ista se remiserunt, jamque is locus prurit, & aut sublividus, aut subalbidus est, matura suppuratio est.

2. Durities & renixus partis inflammatæ a compactis admodum liquidis & solidis oritur (vide c. 382. n. 4.) & quamdiu illa adest, crudus merito dicitur morbus. Sed maturatio requirit separationem finium obstructorum a reliquis vasorum partibus: quo ergo magis hæc emolliantur & contabescant quasi, eo citius & minori cum dolore hæc separatio fieri poterit. Si autem valida Phlegmone partem occupavit, plerumque observatur, licet medium loci affecti jam mollescere incipiat, omnem tamen ambitum adhuc durum esse; unde & vicina simillimis emollientibus foveri debent, uti monuit Celsus (e). Si qua circa duriora sunt, ad ea mollienda, vel malva contrita, vel sæni græci linivæ semen ex passo coctum superdandum est.

3. Si pus natum ex suppuratione loci inflammati circa corporis superficiem sub cute hæreat, plerumque solet sponte elevari in tumorem, omnium maxime, si emollientibus & laxantibus foveatur locus. Si autem profundiorum locum occupaverit, tunc majus periculum est, ne sinuosas sibi vias in panniculo adiposo formet; vel, in corporis interioribus si lateat, purulenta labe viscera corrumpantur. Simul ac ergo ex signis §. 387. recensitis constat, inflammationem tendere in suppurationem, omni artis molimine tentandum est, ut versus exte-

(a) Galen. Comment. 1. in Lib. I. Epidem. Hippocr. Text. 44. Chart. T. IX. p. 554.
(b) Prognost. Chart. T. VIII. p. 655. & in Coac. num. 355.
(c) Method. Med. ad Glaucon. Lib. II. c. 9. Chart. T. X. p. 382.
(d) Lib. V. c. 28. num. 11. p. 377. (e) Ibid. p. 328.

exteriora derivetur pus. De Pleuritis cura agens Celsus (f) ad magnum & recentem dolorem commendat sanguinis missionem: sed ubi vel supervacuum vel ferum est id auxilium; tunc dicit: *Conflagrandum est ad cucurbitulas, ante summa cute, incisa. Recte etiam sinapi ex aceto super pectus imponitur, donec ulcera pustulataque exciatur; & tum medicamentum, quod humorem illuc citet &c.* Et in Peripneumonia (g), ubi ad summum incrementum morbus pervenit, monet: *Prodesse etiam impostum super pectus salem bene contritum, cum cerato mistum: quia leviter cutim erodit, eoque impetu materia, qua pulmo vexatur. Utile etiam aliquod malagma est ex his, qua materiam trahunt.* Si jam ubique pus factum commode possit versus exteriora duci, non adeo metueretur ille inflammationis exitus: nam v. gr. a pleuritide suppuratione moriuntur acri, dum ulcus pure plenum tumore suo, versus interiora prominente, pulmonem comprimendo suffocat; vel dum idem ruptum in thoracis cavum pus deponit; unde Empyema, phthisis, & mors. Si vero apostema in locis intercostalibus natum, versus extimam corporis superficiem vergat, ibique tumorem faciat, illo perituro, & pure evacuato, felix plerumque cura successus sequitur. Ob hanc causam Veteres Medici externas has partes stimulis irritabant, vel & mollissimis fovebant cataplasmatibus aut fomentis, ut versus exteriora tenderet morbi impetus.

4. Quando vasorum obstructorum fines, cum sanguine immeabili in illis hærente, calore, humoribus admixtis, & mora in loco clauso, abierunt in pinguem, album, homogeneum liquorem, tunc pus coctum adesse dicitur. Quibus autem signis cognoscatur, tale pus jam præfens esse, postea in §. 405. explicabitur. Ubi autem pus illud loco clauso & calido diutius continetur, incipit sensum tenuius fieri & simul acrius; cumque venulæ resorbentes patulis suis orificiis in tota superficie cavi, quo pus continetur, illud resorbebitur his, & reliquæ sanguinis massæ admixtum parulentam cacochymiam efficiet: unde febris hæctica, & phthisis sequi poterunt. Præterea pus illud acrius factum totam superficiem loci, quo continetur, male afficiet: cumque simul atenuetur, poterit novas sibi vias facillime invenire in panniculo adiposo; unde pessimi sinus & fistulæ sæpe sequuntur, dum non satis cito puri cocto conciliatur exitus. Unde iterum patet, quantum differant inter se resolutio inflammationis, ejusdemque cura per suppurationem. Dum enim resolvitur inflammatio, materies morbi per vitam superstitem & idonea remedia sic mutatur, ut evadat salubriam quam simillima, & cum reliquis humoribus per vasa fluere possit sine læsione functionum: unde nulla requiritur evacuatio. Quando autem per suppurationem fit separatio illorum fluidorum & solidorum, quæ per inflammationem corrupta fuerant,

hæc quidem convertuntur in blandum pus; illud tamen penitus alienum est a nostrorum humorum indole, illisque mistum omnia turbat, febresque accendit, donec evacuetur de corpore, vel per metastasim a sanguine fecernatur, & deponatur ad quædam corporis loca; unde iterum educi debet, ut sanatio fiat. Patet ergo, puris cocti evacuationem requiri, & quidem satis cito, cum longiori mora semper acrius reddatur. Quanta autem mala fiant, dum pus in abscessu latens non satis cito educitur, docuerunt observationes Medicæ. Virgini quadragenariæ sinistra parotis suppurata fuerat, & decimo quarto morbi die ad pugni magnitudinem excreverat abscessus ibi factus. Licet autem in initio morbi febris nulla adfuisset, sed domestica curaret negotia quotidie; cum non in tempore exitus factus fuit puri contento, febris accessit stipata pessimis symptomatibus, lipothymia, nausea, vigilis &c. unde paucis diebus postea periit. Sponte quidem ruptus fuerat abscessus aliquot diebus ante mortem, sed nihil vel parum admodum puris effluerat (b). In puero trimestri abscessus circa humerum dextrum erat: cum autem parentes incisionem fieri nolent, sponte quidem tumor incepit subsidere, sed resorptum pus per merastasin ad genitalia delatum lethalem gangrænam harum partium fecit (c). Plurimæ similes observationes occurrunt apud Auliores, quæ docent, quam periculosum sit pus coctum in vomica clausa diu relinquere.

5. Quamdiu locus suppuratus clausus manet, vomica clausa dicitur; ubi vero vel sponte, vel per artem, puri exitus conciliatus fuit, tunc vomica aperta vocatur. Tota autem superficies cavi illius, quod pus continet, macerata fuit in hoc pure, unde semper plus minusve male affecta erit; imprimis si pus mora & calore acrius factum fuerit. Non poterit ergo partium separatarum unio & consolidatio fieri, neque restitutio perditorum, nisi prius omnis illa superficies ad conditionem puri vulneris reducat. Semimortua ergo vasorum extrema, & semicorruptæ panniculi adiposi partes, prius separari debent, & reliqua omnia fieri, uti dictum fuit in vulnerum historia §. 206. 207. 208. *Ulceræ non purgata coire nolunt, etiam si adducuntur; neque etiam sponte coalescunt. Ulceræ etiam, quorum circumpositæ partes inflammantur, coire non possunt, quamdiu non cessaverit inflammatio. Neque, si ambientes ulcus partes denigratæ fuerint, aut sanguis putrescens, aut varix sanguinis influxum suppeditans adfuert, talia coire possunt, nisi circumstantes ulceris partes sanas effeceris (k).*

6. Post depurationem illam ulcus transit in naturam puri vulneris, sed cum læsura substantiæ; unde tunc perditur regeneratio, & separati unio, procurari debet.

§. 403. Maturatio fit applicatione horum, quæ

1. Morum in parte augent, fovendo, stimulando, calefaciendo per ea, quæ re ipsa, vel & virtute calefaciunt; in toto similia præstant, excitata febricula.

2. Omnis maturatio crudi inflammatorii in coctum pus fieri debet per vim vitæ superstitem: simulac enim hæc vel deficit, vel languet, nullum pus fieri observatur. Ideo inter signa mortis numerat Hippocrates (l) si ulcus vel ante morbum, vel in ipso morbo natum, siccum fuerit. Et in phthisicis

ulceris

(f) Lib. IV. c. 6. p. 209. 210. (g) Ibid. c. 7. p. 212. (h) Hildan. Observ. Chirurg. Centur. I. Observ. 35. p. 32.
(i) Ibid. Observ. 11. p. 59. (k) Hippocr. de Ulcer. c. 4. Charter. T. XII. p. 131.
(l) In Prognostic. Sentent. 22. Charter. T. VIII. p. 695.

ultimo morbi stadio sputa minuuntur, imo & sæpe cessant ob eandem causam. Vis vitæ autem mensuratur liquidorum tractu per vasa. Cum ergo separari debeant vasorum obstructorum fines, una cum materia immeabili contenta, per vim liquidia tergo urgentis, patet illud citius fieri, si motus fluidorum per vasa in parte suppuranda augeatur robore & celeritate; tunc enim intra datum tempus frequentioribus & validioribus simul ictibus fluidum per vasa projectum arietabit obstructos fines, illosque a coactione solvet. Unde & motus citatus recensebatur §. 387. inter illas conditiones, quæ faciiebant inflammationem in suppurationem tendere. Notandum tamen, nimis velocem liquidorum per vasa motum subito rumpere vascula, non autem sensim separare; unde gangræna loco suppurationis benignæ sequeretur; uti dictum fuit §. 388. Requiritur ergo hic justum moderamen, ut nempe motus in parte major sit, quam in sanitate; nec nimius tamen. Calor autem loci inflammati, si in corporis superficie sit; vel febris major minorve, si in internis lateat malum; demonstrat, an motus augendus vel minuendus sit. Unde vel topicis auxiliis parti affectæ applicatis, vel internis remediis, augendus erit motus, si deficiat. Et uti dictum fuit in Commentariis §. 371. inflammationem habere comitem febrim in toto, vel saltem in parte, sic etiam motus augendus erit vel in parte inflammata sola, si fieri poterit; vel in toto, excitata febricula. Sic videmus in phthisicis, in quibus quotidie pus fit, febriculam illam hæcticam semper adesse, ingravescentem, dum pus conficitur; imminutam vero, quando pus factum excreatur. Ideo Hippocrates dixit

2. Excitatum motum, & calorem ad eum locum coercent, impediendo nimiam exhalationem & dissipationem per obturantia glutinosa, lenimen acrimonia nimia.

Locus inflammatus semper calet magis, quam in sanitate solebat; (vide §. 382. n. 6.) cumque omnia symptomata inflammationis augeantur, ubi illa in suppurationem tendit, (vide §. 387.) ergo & calor auctus erit, dum abscessus fit. Sed per calorem auctum liquidissima pars humorum nostrorum dissipatur, uti patebit in Commentariis §. 689. unde maxime conducet talia applicare, quæ continua humectatione partem affectam fovent, & restitunt illud, quod per calorem auctum dissipatur continuo. Pulcherrima ergo erunt illa remedia, quæ maximam copiam aquæ continere possunt, nec facile tamen illam iterum dimittunt: talia autem sunt glutinosa omnia, quæ cum aqua in ductilem pastam abire possunt, uti omnia farinosa, & imprimis farina seminum lini, quæ ingentem copiam aquæ absorbere potest. Ex similibus mollissima cataplasmata fiunt, quorum variæ formulæ in Materia Medica ad hunc numerum habentur. His si involvatur undique locus suppurandus noctes & dies, imprimis si curetur, ut calida maneant, solet satis cito omne inflammatum irresolubile maturari, & in bonum pus con-

loco in Commentariis §. 387. allegato, circa puris generationes dolores & febres magis accidere, quam pure factis. In Materia Medica ad hunc numerum laudantur gummata illa aromatica, ammoniacum, galbanum, opopanax &c. in quibus omnibus stimulus adest moderatus, & tenacitas simul satis magna, per quam hærent parti, cui applicantur; sicque coercendo exhalans subtilissimum quasi proprio vaporis balneo partem fovent, simulque laxatis sic vasis aromaticum illud stimulant insinuant: unde tam pulchros effectus habent talia remedia in omnibus inflammationibus, ubi a nimis debili motu scirrhos metuitur. Omnia autem hæc, quæ blando tali stimulo majorem motum in parte affecta excitant, simul & virtute calefaciunt, quia auctum motum fluidorum per vasa major calor sequitur; uti demonstratum fuit in Commentariis §. 382. num. 6. Profunt simul & pulcherrime illa, quæ actu ipso calida sunt, modo non tantum habeant caloris gradum, ut dissipando liquidissimam partem reliquam in scirrhosam duritiem convertant. Unde omnium optimus hic est humidus calor; quando nempe fomenta vel cataplasmata, loco suppurando applicata, pannis lineis calefactis vel similibus obvolvuntur, ut continuo sed blando calore foveatur pars affecta. *Calidum enim suppuratorium, non in omni ulcere maximum securitatis signum: cutim emollit, extenuat, dolorem sedat &c. (m).* Quare autem Hippocrates dixerit, non in omni ulcere, explicat Galenus in Commentariis suis in hunc Aphorismum: quia nempe putridis ulceribus & rheumaticis omnibus calidum nocet, augendo putredinem, & attrahendo fluxionem.

3. Moderando motum totius fluidi vitalis, ejusque temperiem ita, ut nec torpeat, nec excitetur nimis.

Maximi momenti hæc regula est in Praxi Medica, tam in morbis internis, quam in externis curandis. Motus citatus humorum inflammationem facit tendere in suppurationem (vide §. 387.); motus

nimius, subito destructis vasculis teneris gangrænam producit (vide §. 388.). Motus sedatus autem in resolutione inflammati locum habet (vide §. 386.). Quamdiu ergo resolutionis spes est, impetum vitalis

(m) Hippocr. Aphor. 22. Sect. V. Charter. Tom. IX. pag. 107.

vitalis liquidi audacter minuunt Medici per illa remedia, de quibus actum fuit §. 396. ut caveatur ulterior lætio vasorum inflammatorum: ubi autem signa docent, resolutionem inflammati impossibile esse, tunc requiritur semper major motus, quam naturaliter in sanitate aderat, ut separentur fines obstructi vasorum, & convertantur cum effusis humoribus in bonum pus: adeoque patet, tunc sæpe nocere posse illa, quæ nimis debilitant circulationis impetum. In hoc ergo casu vel per remedia interna, vel per topica parti affectæ applicata, tale quaeritur moderamen in motu humorum per vasa, ut in loco suppurando sit major calor & celerior motus, quam in sanitate; neque tamen tanta hæc sint, ut subito destructis vasculis omnem influxum vitalem humorum per partem tollant, id est, gangrænam faciant. Cognoscitur autem tale moderamen adesse, si calor in loco inflammato caloris sani gradum excedat quidem, nec multum tamen; si dolor adsit, sed non summus; si pulsatio percipiatur modica; si tumor, rubor, & reliqua inflammationis symptomata augeantur quidem, sed sensim. Hæc autem signa in ipso loco affecto docent, an minui debeat, an augeri vitalis fluidi motus. Ubi autem inflammatio tanti momenti est, ut totum inde tur-

betur corpus, tunc febris magnitudo, sitis, siccitas linguæ, facile demonstrant, quid fieri debeat, ut illud moderamen obtineri possit. Nullum ergo universale suppurans est, sed, prout vel augeri vel minui debet motus humorum, diversa medela requiritur. In calido juvenili corpore suppurando loco applicatum cataplasma ex avena, lacte, butyro infuso, proderit; in melancholicis, senibus, aut frigidæ temperiei hominibus bulbos cepearum sub cineribus assatos, galbanum, ammoniacum gummi & similia stimulantia addantur, ut incitato parum motu felicius succedat suppuratio loci inflammati & caveatur scirrhus; qui sæpe sequitur in tali casu, si inflammatio glandulosa loca corporis occupaverit. Idem jam in internis inflammationibus obtinet. Sic in pleuritide incipiente audax sanguinis missio ad animi deliquium usque sæpe morbum tollit; ubi vero serius vocatus Medicus videt, curam per resolutionem non amplius obtineri posse, superest tunc coctio materiæ morbi, & coctæ evacuatio per sputa, urinas &c. vel in abscessum conversio. Qui tunc per Venæ sectionem vel alia evacuantia vitam nimis debilitat, semper nocet; cum requiratur in tali casu febris moderata ad maturationem crudi inflammatorii.

4. Relinquendo locum clausum, donec omne inflammatum irresolubile suppuratum sit. His enim causis bonum fiet Pus in parte.

Accidit in majoribus abscessibus sæpius, medium centrum loci suppurandi mollescere, & digitis cedere, dum tamen maxima pars tumoris inflammati in omni ambitu dura manet. Cum autem pure jam facto, si nimis diu relinquatur locus clausus, plurima sequi possint mala, uti dicitur in Commentariis §. 406. ideo sæpe festinant Chirurghi aperire tales tumores, dum vel minimam fluctuationem percipiunt. Sed omnia mala, quæ observata fuerunt sequi, si non satis cito concilietur exitus puri, pendet vel a putredine & acrimonia, quam pus nimia mora acquirit, ut & dum copia auctum novas sibi vias parat in panniculo adiposo, & sinus fistulasque producit; vel ab ejusdem attenuati resorptione per vasa bibula venosa, unde cacoehymia purulenta sanguinem inficiet; aut dissipata parte tenuiori reliquum crassescens scirrhosus tumores producet, imprimis circa loca glandulosa. Quamdiu autem locus clausus manet, & aeri nullus datur accessus, non tamen subita degeneratio in putredinem fiet; & dum pus continetur cavo, cuius ambitus undique durus est, non poterit facile cuniculos agere in panniculo adiposo: neque magnus erit metus resorptionis attenuati puris, cum distenta vasa arteriosa per inflammationem non resolvablem materiam adjacentes venas compriment. Præterea illud pus, quod in fermimaturato tali abscessu hæret, optimum dat reme-

dium, quo vicina omnia adhuc dura & cruda solvantur, dum contiguum pus calore & mora illa quasi contabescere facit: tali phrasi usus fuit Hippocrates in loco allegato in Commentariis §. 323. uti & alibi (1) ubi dicit: ἀνάγκη γὰρ τὰς σαρκὰς τὰς ἐλασθεῖσας καὶ κοπιέσας πρὸν γενέσθαι ἐντοχὴν. Necessè est, carnes contusas & laceratas in pus versas tabescere. Sic etiam in Commentar. §. 158. n. 7. dictum fuit, pus in vulnere natum solvere partes semilaceratas, & inflammata vasorum extrema una cum infarctis liquidis. Patet ergo, quanti usus sit, locum suppurandum clausum relinquere, donec omne crudum inflammatum fuerit maturatum. Ita enim imitamur naturam, quæ suppuracionem optime perficit, ubi locus clausus est, qui suppurari debet. Sic recenti vulnere divisio partibus, postquam sanguinis effluxus cessavit, crusta sanguinea cavo vulneris innascitur, & sub hoc tegmine blanda suppuracione depuratur vulneris superficies. Unde naturam ubique secutus Hippocrates hoc axioma Medicum posuit. *Quæcumque concoqui oportet, occludi convenit; contraria vero excicare & aperire (2).*

Si jam omnia illa fiant, quæ quatuor his numeris enumerata fuerunt, tunc bonum pus fiet in parte. Quænam autem sint puris boni conditiones, dictum fuit in Commentariis §. 387.

§. 404. **N**isi materies inflammata sic mutata, cum periculo, & sine profectu, aperitur abscessus.

Quamdiu enim nondum ad perfectam maturationem deductus est inflammatorius tumor, si aperiat, nihil puris effluet, sed merus sanguis; uti dictum fuit in Com. §. 382. n. 2. vel, si jam pro parte in pus versus fuerit, illo educto reliqua indurata difficiliter & longiori temporis spatio maturari poterunt. Præterea dum crudi tales tumores secantur, longe acerbior dolor oritur, & majus periculum est, ne pertusa cute subjectæ partes lædantur. In maturato enim abscessu collectum pus cutim elevat a par-

tibus suppositis; hinc tuto aperiri poterit, cum lanceolæ cuspis cute perforata cavum pure plenum ingreditur; unde nullum periculum læsionis vasorum aut fibrarum musculosarum erit. Ideo Celsus de abscessibus agens, qui in locis nervosis occurrunt, dicit: *Sed cætera etiam subcruda aperiri possunt; inter nervos ultima expectanda maturitas est, quæ cutem extenuet, eique pus jungat, quo propius reperiatur.* Idem verum erit in illis locis, ubi magna vasæ sanguinea decurrunt; uti v.g. in inguinibus & sub axil-

(1) De Vuln. Capit. cap. 14. Charter. Tom. XII. pag. 221. (2) Epidem. Lib. VI. Textu 34. Charter. Tom IX. pag. 416. 426.

axillis, ubi frequenter tumores tales inflammatorii occurrunt, postea suppurandi. Nemo enim prudens tales abscessus aperiet, nisi penitus maturi fuerint, cum magna vasa vel illorum insignes rami facillime lædi possent, ingenti cum periculo, si nimis cito dissecarentur. Quantum autem retardetur cura, & augeantur dolores, si crudi abscessus aperiantur, optimorum Chirurgorum observata docent. Nobili viro post febrim prægressam sub axilla oriebatur tumor inflammatorius acerrime dolens: Chirurgus, qui curam ejus gerebat, spreto prudentiorum consilio, simulac levem fluctuationem in hoc tumore percipisset, profunde adacta lanceola pertudit, acerbissimo cum dolore ægri. Neque pauculo puris educto illum sequebatur levamen, sed contra febris & inflammatio augebantur. Mollissimis cataplasmatibus applicatis diu, sanatum fuit malum, quod paucorum dierum spatio fieri potuisset, nisi temera-

rio ausu ante perfectam maturationem apertus fuisset tumor. Pluribus exemplis hanc rem probat sæpius laudatus Chirurgus *De la Morle*. Sic aliquoties vidi, bubones Venereos nimis cito dissectos, quia metuebatur Lues a pure diu retento, maximas molestias fecisse, & sæpe per menses curam protractam fuisse, dum cogebantur erodentibus consumere Chirurgi illa, quæ pus diutius relinquitum in loco clauso paucarum dierum spatio solvisset certissime. Notandum tamen, frequenter accidere in abscessibus, extremum marginem adhuc aliquam duritiem habere, dum tamen reliquum penitus maturatum est: Sponte ruptis talibus tumoribus, & pure omni sic educto, dura illa reliquæ paucis diebus solent fundi quasi & evanescere. Non nocuisset ergo & aperuisse tales tumores, quorum longe maxima pars jam suppurata fuerat.

§. 405. **M**ollities partis, fluctuatio pressi tumoris, albitudo, remissio doloris, calor, rubor, tensio, pulsus, febris, vertex mucronatus tumoris, gravitas dolori succedens, docent pus jam factum, atque exitui aptum esse.

Cum itaque periculosum sit, aperire locum suppuratum ante perfectam maturationem, simulque plurima mala sequi possint si pus factum nimis diu relinquatur in loco clauso, uti dicitur sequenti paragrafo; ideo summa cura expendenda sunt illa signa, quæ docent, pus jam factum esse & collectum in abscessu sic, ut cum fructu inde educi possit. Signa illa autem deducuntur ex mutatis phenomenonis, quæ loco suppurando accidunt, dum incipit irresolubilis materies inflammatoria abscedere, ad perfectam maturationem usque.

Mollities partis. In Commentariis §. 382. nu. 4. demonstratum fuit, in Phlegmone a compactis admodum inter se liquidis & solidis magnam duritiem fieri, quia tunc sanguis densatus in vasis, obstructis quidem, integris tamen adhuc, hæret. Ubi vero, dum suppuratur Phlegmone, vascula distenta rumpuntur, humida effunduntur, tenerissima solida attenuantur, solvantur, & abeunt in pus (vide §. 387.), duritiei succedit necessario mollities, cum tunc sub integra cute subsit fluidum, non autem dura & cruda inflammatoria materia. Possit enim ingentem duritiem esse in corporibus, licet pro maxima parte fluidis consent, modo illa distinctis vasis contineantur, non vero in unum locum confluant, docent poma, pyra, rapæ &c. licet enim hi fructus incredibilem succi copiam habeant, tamen admodum duri sæpe sunt: Ubi vero tunduntur, in pulpam mollissimam abeunt; uti etiam dum igni propius admoventur: tunc enim elasticus aer, in his fructibus latens, calore rarefactus vasa rumpit, unde humores effunduntur; sicque durissimum pomum intra horæ quadrantem adeo mollescere potest, ut distuat: idem etiam contingit, dum per putredinem solvitur in his fructibus vasorum continuitas.

Fluctuatio pressi tumoris. Ut certi sint Chirurghi, inflammatum locum æqualiter suppuratum esse, solent oppositis tumoris locis digitos apponere, tuncque nunc ab una, nunc autem ab altera parte leviter premere: si tunc, dum premunt ab uno latere, in opposita parte percipiunt humoris contenti undulationem, noverunt satis omnem tumoris ambitum maturatum esse. Ubi vero talis fluctuatio non

sentitur, licet ab utraque parte mollities appareat, tunc in medio tumoris poterit adhuc esse cruda inflammatoria materies, quæ impediatur, quo minus motus impressus uni parti ad oppositam partem pertere possit. Tales autem occurrere abscessus, quibus bifariam sic quasi dividuntur, dum in medio centro adhuc crudi manent, in extremis autem maturati sunt, docent observationes Chirurgicæ, & jam monuerat Hippocrates (r) dicens: *Tubercula foras protuberantia, in acumen sublata & fastigiata, & æqualiter commaturescentia, neque in ambitu dura, & deorsum tendentia, neque bifida, meliora sunt.* Contraria mala, & quæ plurimum contraria, pessima; & Galenus (s) in Commentariis suis in hunc textum monet: *In bifidis medium non sine vitio inveniri, crudum (ὀνυμωδὸν) nempe & durum.* Verum quidem est, abscessum maturum fluctuationem hanc communem habere cum Aneurismatibus, & tumoribus quibusdam ampullosis, humores continentibus; sed tamen abscessus ab his optime distinguitur, quia inflammationem prægressam sequitur. Satis autem patet, hanc fluctuationem pressi tumoris non posse commode percipi, nisi immineat tumor; dum enim in panniculo adiposo, profunde inter musculos decurrente, abscessus hæret, hoc signo, non facile detegitur.

Albitudo. In Commentariis §. 382. num. 1. & 2. demonstratum fuit, rubedinem comitari debere inflammationem natam, quia nempe vasa obstructa & dilatata, uti etiam panniculus adiposus, sanguine rubro crasso infarcta erant. Ubi ergo omne illud crassum inflammatorium una cum vasorum extremis obstructis abiit in pus album & æquale, causæ majoris rubedinis aberunt. Præterea, dum ab interiore parte pus, ab exteriori vero mollissima fomenta vel cataplasmata, cutim macerant, illa contabescit quasi, albumque colorem acquirit. Dum enim, Emplastro quocumque applicato, fovetur repercussus exhalantis liquidi vapore cutis, paucorum dierum spatio albescit penitus; sensim etiam marcescens & extenuata cutis puris albi subjacentis colorem exhibet. Patet ergo ratio, quare inter signa maturi abscessus merito numeretur & albitudo. De abscessibus agens Celsus (t) habet sequentia:

(r) Epidem. Lib. VI. Textu 13. Charter. Tom. IX. pag. 375. (s) Ibid. pag. 376. (t) Lib. V. cap. 28. num. 11. pa. 316.

42
tia: Et, quod de subito durius non est, melius est; & quod, quamvis rubet, coloris tamen in album mutati est: quæ signa jam pure oriente nascuntur: tumor enim ruborque multo ante incipiunt.

Remissio doloris, calor, ruboris, tensionis, pulsus, febris. Omnia hæc signa inflammationis producuntur a vi acti sanguinis per vitam superfitem, dum nempe impetu & celeritate auctis urgebat vasorum obstructorum fines (vide §. 381.) horumque omnium ratio data fuit in Commentariis §. 382. Postquam ergo per suppurationem fines obstructi arteriarum separati fuerunt, cessat causa horum symptomatum; adeoque desinunt, vel saltem plurimum minuuntur. Unde merito Hippocrates monuit (vide locum allegatum in Commentariis §. 387.) circa puris generationem dolores & febres majores esse, quam illo jam facto. Notandum tamen, aliquando acerbissimum dolorem superesse, licet locus suppurandus perfectissime maturaverit, quia pus collectum & auctum quotidie cutim incumbentem distendit & sensim dilacerat: sed dolor ille, uti patet, ab alia causa oritur, & rupto sponte, vel per tuto lanceola abscessu, cessat illico. Ideo Celsus (u) postquam recensuerat signa, quibus abscessus cruditas cognoscitur (vide Commentaria §. 402. numer. 1.) statim subjungit: Ubi ista se remiserunt, jamque is locus prurit, & aut sublividus aut subalbidus est, matura suppuratio est. Notandum enim est, licet cutis, maturo jam abscessu, albescat plerumque, aliquando tamen a pure distendente sic comprimi vasa cutanea, ut sublato vitali influxu & effluxu humorum gangrænescat, & sublividum colorem acquirat. Similia his maturi abscessus signa habentur apud Eginetam (v): dicit enim, postquam loci inflammati in suppurationem tendentis signa recensuerat: Consummato abscessu, plurima (horum) minuuntur, punctura autem pruriginosa sunt, & torpor sentitur, & tumor in apicem acutum elevatur, tangenti lenis & cedens, & superficies circa apicem abraditur (απορρηται). Ubi pulchre notat,

§. 406. S I tum relinquitur diu in loco clauso, attenuatur, acre fit, putrescit, augetur, locis variis, pessimas in intestino recto. Aut dissipata parte tenuiori, reliquum durefcens tumores duos, maxime circa glandulas, creat. Vel denique venis lymphaticis, aut sanguiferis per erosa oscula impressum absorbetur, sanguini miscetur, hunc inquinat, & collectum in visceribus pessimis collectionibus ea corrumpit, horum functiones turbat, atque ita infinitos, eosque gravissimos, morbos efficit.

Postquam ergo per signa præcedenti paragrapho enumerata constitit, omne crudum inflammatorum maturatum esse, & in bonum pus conversum, tunc quantocyus pus illud collectum debet educi: semel enim ad ultimam perfectionem ubi pervenit pus, album nempe, crassum, læve, æquabile & inodorum redditum, tunc sensim incipit degenerare, & quotidie in pejus mutari. Extra vasa enim hæret, neque amplius circulationis legibus subjacet, sed stagnat, & calore loci spontaneam mutationem sequitur, qua in putredinem vergit. Quamvis enim in loco clauso, nullo aere admisso, lentius corrumpantur omnes animalium partes, putrescunt tamen. Præterea per putredinem observatur nasci major tenuitas in nostris humoribus: sanguis enim de vena missus, conscrefcens statim, nata putredine postea

(u) Ibid. pag. 327.
(v) Lib. VI. cap. 13. pag. 64.

quomodo sensim cutis in vertice mucronato abscessus maturi quasi excoriando per strata secedat.

Vertex mucronatus tumoris. Quando phlegmone suppuranda maturefcere incipit, fere semper in medio loco percipitur mollities & fluctuatio aliqua, licet reliquus ambitus adhuc durus sit. Cum autem ad suppurationem promovendam mollissima soleant applicari cataplasmata, laxata integumenta cedent in hoc loco puri sensum copia aucto, & extenduntur ultra æquabilem tumoris superficiem, quia in reliqua parte tumoris suppurandi major durities facilem extensionem prohibet. Ob hanc ergo causam vertex mucronatus talis eminebit, illoque in loco, sensum distractis & debilitatis integumentis, rumpetur sponte abscessus, vel tutissime lanceola pertundi poterit.

Gravitas dolori succedens. Paulo antea dictum fuit, dolorem augeri, quamdiu suppuratur locus inflammatus: debent enim sensum abrumpi fines vasorum obstructorum; adeoque, dum fibræ nervosæ, per vasorum tunicas dispersæ, rupturæ proximæ sunt, acerrimus erit dolor (vide §. 221.) qui cessabit, quando integra ruptura facta fuit. Sed tunc aderit pus, quod extra vasa in cavo præternaturali factum, vel & cavo naturali dilatato, collectum hæret, & pondere suo gravabit partes, quas occupat. Sanus enim homo, licet corporis sui pondus non sentiat, simulac tamen extra vasa humores colliguntur, statim gravitatem percipiet. Dum post validas contusiones fractis vasibus sub integra cute sanguis colligitur in panniculo adiposo, statim de gravitate insolita partis conqueruntur ægri (vide §. 329. nu. 2.) ubi hydrops anasarca accumulato sero crura distendit, plumbeos quasi artus trahunt miseri. Facile autem patet, gravitatis illius sensum tantum locum habere, ubi alicujus momenti suppuratio adest; & in morbis internis latentis abscessus præcipuum signum esse, si post dolorem acutum inertis ponderis sensus in loco affecto percipiatur; uti postea in Pleuritide, Peripneumonia, & similibus morbis patet, quando de illis dicitur.

integre dissolvitur. Cystica bilis, in fanis & quiescentibus animalibus spissior semper, dum putrescit in tenue liquamen solvitur. Ideo & puri, nimis diu in abscessu maturo retento, perit illa unctuositas & balsamicus lentor, quo cremorem lactis fere æmulatur, atque in tenue ichorosum fluidum mutatur; hanc vero tenuitatem auctam a putredine semper comitatur major acrimonia, uti dictum fuit in Commentariis §. 86. tota ergo superficies cavi loci, quo pus illud attenuatum, & acrius factum continetur, alluitur continuo tenui jam & rodente ichore, unde tenella vasorum extrema hic hiantia destruentur, humores effusi in similem corruptelam abibunt; adeoque erosis parietibus cavi continentis augebitur abscessus magnitudo, & ab humoribus huc delatis per erosa vasa crescet puris copia. Innumera jam

§. 406.

jam, & ubique obvia apud probatissimos auctores, observata docuerunt, a pure diu relicto, & putrefacto consumi & erodi etiam solidas corporis partes. Post Empyema consumtos fuisse pulmones, sic ut vix reliquæ invenirentur tam nobilis visceris, legitur apud Sebentium (vv). Pericardium non tantum, sed & ipsam cordis substantiam adeo solidam a pure erofam fuisse memoriæ tradidit idem auctor (x). Solida ossa erosa & in cariem conversa a pure corrupto, doluerunt toties Chirurghi in profundis suppurationibus &c. Patet hinc ratio, quare Hippocrates (y) dixerit, evadere posse Empyicos, quibus factis vel utrisque pus album & purum efflueret; si vero sanguinolentum, cænosum vel graveolens educeretur, perire; uti etiam (z) suppurato hepate laborantes perire, si amurcosum pus efflueret, dum urentur. A corrupto enim pure tunc erosa erit ipsa viscerum substantia, unde certa imminet perniciæ.

Præterea, cum inflammatio omnium frequentissime locum habeat in tunica adiposa, uti dictum fuit §. 374. suppuratio ex inflammatione nata eundem occupabit locum. Sed tenerrima hujus tunicæ fabrica facillime eroditur a pure acriori reddito; imo solo etiam pondere suo & mole pus, in hac membrana tam facile dilatabili hærens, illam distendit, & novas sibi faciet & pessime sinuosas vias. In Commentariis enim §. 244. & 300. num. 5. demonstratum fuit, aerem panniculum adiposum ingressum miro emphysemate totum aliquando sepelivisse corpus; unde patuit, viam patere ex quocumque loco hujus tunicæ per omnem fere ejus ambitum. Sic vidi, parotide glandula suppurata, dum non conciliabatur exitus puri collecto, illud viam sibi fecisse descendendo in panniculo adiposo per collum, humerum, brachium, ad cubiti flexuram usque; ibique sic corruptisse ligamenta cubiti articulum firmantia, ut postea immedicabilis facta fuerit ancylosis. Post profundam inflammationem circa femoris articulum sequebatur abscessus; cumque latens sub maximis musculis pus educi non potuisset, illud descendens sinuosum ulcus fecit, per totam femoris & cruris longitudinem decurrens; unde post tædiofissima mala, incassum tentatis omnibus, periit caco-chymia purulenta confectus egregius juvenis. Si jam simul consideretur, pus illud in tunica cellulosa collectum, mora & calore attenuatum, sæpe validissimis musculis accumbere, patet facile, quod horum musculorum motu pressum propelli possit per omnia loca vicina, adeoque sinus profundos & pessimas fistulas sic fieri posse; imprimis dum pus per tunicam adiposam sic repens se musculorum interstitiis insinuat. Prout jam major crassities est adiposæ tunicæ, vel plura sunt strata musculorum sibi incumbentium in loco suppurato, eo peioresuniculos agere poterit pus diu retentum. Ideo in abdomine, ob magnam copiam pinguedinis hic plerumque posita, & inter musculorum abdominalium varia strata decurrentis, adeo molesti sinus & fistulæ observantur; uti dictum fuit in Commentariis §. 307.

Nullibi tamen fere peiores fistulæ & sinus a pure nimis diu retento nascuntur, quam circa intestinum rectum. Cum enim crassissimæ fœces per illud exi-

re deberent, necesse erat, ut distendi posset facile in omni ambitu: ideo undique mollissima & copiosa pinguedo huic intestino circumponitur, adeoque pus in abscessu hic nato diu retentum profundissimos sinus facere poterit: putrescens enim mollia depascitur, quum intestinum rectum humidum sit, & caro mollis, in qua pabulatur, donec tuberculum rumpatur, & infra versus intestinum rectum compurescat (a). Si jam ipsum intestinum rectum simul erofum fuerit, per cellulosam tunicam hujus intestini, cryptas mucilaginosas &c. poterit se pus diffundere, & tædiofissima mala producere, quæ multum augentur, dum fœces alvinæ hic transeunt: omnia conspurcant. Tanta mala metuens Hippocrates noluit expectandum esse, donec tuberculum in his locis natum penitus maturaverit, verum crudum adhuc quam celerrime secari jus sit (b).

Aut dissipata parte tenuiori &c. Accidit & hoc aliquando, licet rarius, imprimis quando calidis admodum remediis tractatur abscessus, sine emollientium & humectantium admistione. Solent sic mulieres mammas suppuratas exponere prunæ ardenti, ut evitent maturi abscessus aperturam lanceola Chirurgica faciendam. Diffatur tunc pars tenuissima, residuum inspissatum in scirrhum indurefcit, & tota vita cruciat metu cancri, qui & sæpe sequi solet. Similis durities sæpe remanet post bubones Venereos ante debitam maturationem discissos, vel nimis calefacientibus remediis tractatos. Convenit ergo hic monitum Galeni, ubi de Erysipelatis & Phlegmones curatione agit, dum scirrhus metuendus erat ab his affectibus; dicit enim: Quod si quis vehementer trahentibus & discutientibus medicamentis vacuare tentet, nec iis, quæ humectent & calefaciant, molliat ac liquet; huic paucis primis diebus pulchre successisse curatio videbitur; illud vero, quod de affectu restabit, insanabile erit. Si quidem ratio, quod in eo erat tenuium partium, discussio, quod reliquum est, velut lapidosa concretio linquetur (c).

Vel denique venis lymphaticis, aut sanguiferis &c. Dictum fuit in Commentariis §. 158. numer. 7. pus in vulneribus fieri ab effusis per vasorum extrema humoribus, mora & resorptione, vel dissipatione partis fluidissimæ, inspissatis. Si enim detergeretur omni hora vulnus, non inveniebatur pus, sed tenuis tantum humor, qui duodecim horarum spatio v. gr. in pus mutatur. Videtur autem fluidissima pars extravasatorum humorum potius resorbere osculis venosis, quam dissipari extrorsum, quia bonum pus, non nisi bene testro vulnere per Emplastra vel unguenta, solet fieri; & in omni vulneris superficie venarum æque quam arteriarum difcissa hiant oscula, quæ illa vi, qua minima fistulæ vitreæ liquores trahunt, contiguos humores hauriunt, & dein majoribus venis tradunt, sicque sanguini miscent. Pari ergo ratione pus in abscessu diu relicto sponte attenuabitur, simulque, blanda sua indole deposita, acre fiet; tuncque venosis osculis contiguus resorptum caco-chymia purulenta sanguinem inficiet; unde febris hæctica, & phthisis sequi poterunt. Pus autem in loco cavo corporis

D 2 col-

(vv) Observ. Medic. Lib. II. pag. 257.
(x) Ibid. pag. 274.
(y) Aphor. 44. Sect. 7. Charter. Tom. IX. pag. 315.
(z) Ibid. Aphor. 45. Sect. 7. pag. 316.
(a) Hippocr. de Fistulis cap. 1. Charter. Tom. 12. pag. 141.
(b) Ibid. c. 2. pag. 142.
(c) Galen. Method. Med. Lib. XIV. cap. 4. Charter. Tom. X. pag. 322.